

TASARIM ÇALIŞTAYLARI (WORKSHOPLARI) VE ÇAĞDAŞ TASARIM EĞİTİMİNDE ÖNEMİ

Doç. Metin İNCE*
Öznur İŞİR YARKATAŞ**

ÖZET

Bu çalışmada, yaygın eğitim etkinliklerinden olan çalıştaylar tanımlandıktan sonra sınırlılıkları, avantajları, dezavantajları, süreleri, konuları, mekanları, katılımcıları, düzenlenme nitelikleri açısından incelemiştir. Türkiye’de gerçekleştirilmiş önemli etkinliklerden örnekler tanıtılmış, çalıştayların tasarım eğitiminde önemine değinilmiş ve bu konuda eğitimcilerin fikirlerine yer verilmiştir.

Bilgi çağında bir tasarımcının sahip olmasını beklediğimiz özelliklerin sadece örgün eğitim sistemi ile kazandırılmayacağı, bazılarının ancak yaygın eğitim ortamlarında kazandırılacağı pek çok eğitimci tarafından kabul görmüştür. Bunun için çalıştayların eğitim sistemine entegre edilmesi, çalıştayları gerçekleştiren kuruluşlar hakkında öğrencilere bilgi verilmesi ve öğrencilerin bu tarz etkinliklere erişimlerinin desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Çalıştay, Yaygın Eğitim, Tasarım Eğitimi, Bilgi Çağı, Grafik Tasarım*

---

*Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fak., Güzel Sanatlar Eğitimi Böl., Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Eskişehir / TÜRKİYE
mince@anadolu.edu.tr

**Anadolu Üniversitesi, oisir@live.com

DESIGN WORKSHOPS and THEIR IMPORTANCE IN CONTEMPORARY DESIGN EDUCATION

Assoc Prof. Metin İNCE*
Öznur IŞIR YARKATAŞ**

ABSTRACT

In this study, workshops, as a non-formal education practice, have been reviewed in terms of limitations, advantages, disadvantages, duration, issues, locations, participants and regulatory qualities. Examples from important events in Turkey were introduced, the importance of workshops in design education was addressed and the opinions of the trainers on this issue were included.

It is accepted by many educators that the features we expect to have a designer in the age of information can not be gained only by the formal education system, but that some can only be gained in non-formal educational settings. It was emphasized that the workshops should be integrated into the education system, information should be given to the students about the organizations that carried out the workshops and that the students should be encouraged to access these activities.

Key Words: Workshop, Non-Formal Education, Design Education, Information Age, Graphic Design

---

*Anadolu University, Faculty of Education, Dept. of Fine Arts Edu., Eskişehir / TÜRKİYE
mince@anadolu.edu.tr

**Anadolu University, oisir@live.com

GİRİŞ

Tasarımla ilgili bilgilerimiz hâlâ endüstri devriminde olduğu gibi, üretilecek şeylerin planlanması şeklindeki tasarım anlayışına dayanmaktadır. Tasarım eğitimi alanındaki stratejilerimiz ise daha da eskiye, zanaat çağına ve tasarım stüdyosunda uygulanan usta-çırak ilişkisine dayanmaktadır. Bu gelenekte öğrenciler öğretmenleri taklit ederek öğrenim görürler. Öğrenim büyük çapta üstü kapalıdır ve değişime yavaş tepki verilir. Değişimin de yavaş olduğu zanaat dünyasında usta-çırak sistemi iyi işler. Ama değişimin hızlı olduğu endüstri sonrası dünyada usta-çırak sistemi yetersiz kalmaya eğilimlidir. Çıraklar genelde yeni eğilimler ve yeni araçlar konusunda ustalardan daha bilgilidir. Endüstri sonrası tasarım eğitimi sistemi artık sadece üstü kapalı öğrenime dayalı olmaya devam edemez. Üstü kapalı bilgiyi net bilgiye de dönüştürebilmeli, “geçmiş deneyimden kurallar elde edebilmeli, yeni yöntemleri sistematik hale getirebilmeli, test edebilmeli, iyileştirebilmeli ve onları başkalarına aktarabilmelidir” (Dubberly, 2012). Bilgi çağı beraberinde; küreselleşme, kültürlerarası geçişlerin hızlanması, hızlı değişimlerin insanlar üzerinde yarattığı psikolojik baskısı, katlanarak artan bilginin hala dikleşmeye devam eden eğrisi, eskiden ayrıcalıklı bir meslek sınıfına ait olan bir dizi uygulamanın artık neredeyse herkes tarafından kolaylıkla benimsenebilmesi, bizi geliştirecek olan anlamlı bilgilerden popüler olana sürüklenmemiz, tasarımda aynışma, tasarım eğitiminin bilgisayarla özdeşleştirilmesi, yaratıcılığı destekleyecek tasarım adımlarının atlanması, ezberci bir orta öğretim sisteminden gelen ve diploma almaya odaklı öğrenci profili, dört yıllık eğitime sığdırılmayan meslek eğitimi gibi pek çok problemi beraberinde getirmiştir. Bu problemler karşısında endüstriyel çağdan kalma eğitim sistemi yetersiz kalmaktadır. Bilgi çağında eğitimin sistemi; esnek, deneysel, deneyim temelli, problem çözme becerisi kazandıran, bilgiyi değil bilgiye ulaşmayı öğreten, disiplinlerarası ve eleştirel olmalıdır. Ancak bu özelliklerin tamamının sadece örgün eğitim sistemi ile kazandırılmayacağı pek çok eğitimci tarafından kabul görmüştür.

Tasarım eğitiminin hayat boyu bir süreç olduğu ve dört ila yedi yıllık örgün eğitimle (lisans ve lisansüstü) sağlanamayacağı göz önüne alınırsa çağdaş tasarımcıların eğitiminin baştan değerlendirilmesi gereklidir. Örgün ve yaygın eğitimi birleştirmenin işbirlikleri açısından avantaj sağladığına dair kanıtlar söz konusudur; yaygın eğitim elde etmenin hiç şu anda olduğu kadar kolay olmadığı bir dünyada çeşitlilik, benimsememiz gereken bir şeydir (Malouf, 2012). Çağdaş bir tasarımcının sahip olmasını beklediğimiz özelliklerin bazıları ancak yaygın eğitim ortamlarında kazandırılabilir. Bunu sağlayabilmek için bu özellikleri bünyesinde bulunduran çalıştay gibi ortamlar eğitim sistemine entegre edilmelidir.

Bir Yaygın Eğitim Ortamı Olarak Çalıştaylar

Organize edilmiş yaygın eğitim sistemlerinin en önemli bölümünü çalıştaylar oluşturur (Yüreklı ve Yüreklı, 2004). Ancak buna rağmen özellikleri, yapısı, kullanılan yöntemler ve etkileri konusunda en az kaynak bulunan öğretim yöntemlerinden birisidir. Literatürdeki bu eksikliği biraz olsun kapatabilmek amacıyla bu çalışmada çalıştayların özellikleri belirlenerek, genel yapıları resmedilmeye çalışılmıştır.

Çalıştay Nedir?

Bilen, çalıştayı, bireyleri belli bir yerde, kısa bir zaman süresinde toplayarak ortak eğitim sorunlarının, ilgi veya iş problemlerinin çözümü amacıyla bir araya getiren ve öğreten uygulamalı bir teknik olarak tanımlamıştır. Çalıştaylara katılanlar, yeni bilgi ve becerileri uygulayarak öğrenirler. Bunun sonucu olarak da öğrenilen bilgi ve beceriler çok çabuk unutulmaz (Bilen, 2002). Bir eğitim/gelişim programının amacı gerçekten, genel bilgilendirme sağlamanın ötesinde; belirli bir konuya odaklı olarak yoğun etkileşim sağlamak ve bolca uygulama/pratik yaptırmak ise program, çalıştay olarak adlandırılmaktadır. Çalıştaylar adına/gereğine uygun olarak yapılması durumunda katılımcılarına çok önemli getiriler sunmaktadır. Katılımcı sayısının görece sınırlı olması ve dolayısıyla yaratılan yoğun etkileşim ortamı fikir üretimini desteklemektedir. İnsanların birbirlerinden de bir şeyler öğrenebildiği, çoklu bakış açılarını sentezleyebildiği, kafalarına takılan sorulara yanıt bulabildiği, çok yönlü öğrenmeyi destekleyen bir ortam sunmaktadır (Özçer, 2006).

Çalıştaylar tanımı gereği üretimin yapıldığı yerlerdir. Bu üretim temsil biçimi ne olursa olsun birlikte (bir etkileşim ortamı içerisinde) yapılmaktadır. Fikirlerin paylaşılmasıyla oluşan atmosferin ortak üretime yansması, üretimin, her ne kadar kişisel de olsa -dolaylı olarak- artık, içinde bulunulan atmosferin ve ortak düşüncelerin bir ürünü, yani kısaca sürece katılan herkesin olmasını sağlamaktadır. Amaç, bilgi alışverişi ortamında ortak çözümler üretebilmektir (Ciravoğlu, Şubat 2001).

Kısa ve yoğun eğitim çalışmaları anlamına gelen çalıştaylar, her alanda sıkça kullanılmaktadır. Çalıştaylar işleyen düzenin dışında oluşumlardır; farklı yapıda, farklı mesleklerden, farklı okullardan, işlerden, ülkelerden insanların bir arada çalışabilmelerine olanak sağlarlar (Yüreklî ve Yüreklî, 2004). Bilgi edinmenin ötesinde katılımcıların uygulama becerisi edinmelerinin ve öğrendiklerini uygulamalarının hedeflendiği hemen her konuda çalıştay çalışması yapılabilir (Özçer, 2006). İşadamlarının üretkenlik, verimlilik çalışmalarına ya da bankalardaki yönetim kurulları çalışmalarına kadar her yerde çalıştay tekniğinden yararlanılabilir.

Türkiye'de atölye çalışması, tasarım atölyesi, workshop gibi isimlerle gerçekleştirilen bu etkinlikler için bu çalışmada "çalıştay" teriminin kullanılması uygun görülmüştür.

Çalıştayların Özellikleri

Belli başlı özellikleri; küçük gruplarla çalışılması, katılımcıların çalıştayı ilgi alanlarına göre seçmeleri, katılımı gönüllüğün esas olması, kısa ve yoğun çalışma sürecinin yaşanması, tasarım problemlerine farklı yaklaşımlar geliştirilmesi, disiplinlerarası çalışmalar yapılabilmesi, kültürel etkileşime açık olması, yürütücü-katılımcı arasında formel sınırların erimesi, grup çalışmasını ve iş birliğini desteklemesi, notlandırılma yapılmaması şeklinde sıralanabilir. Bölümün devamında ise çalıştaylar, sınırlılıklar, dezavantajlar, süre, konu, mekan, katılımcılar, yürütücüler ve organizasyonlar açısından ayrıntılı olarak incelenmiştir;

Sınırlılıklar:

Tekniğin etkili olabilmesi gruptaki birey sayısının ve zamanın sınırlı olması gerekmektedir (Sönmez, 2009). Ayrıca çalıştaylar genellikle tek bir tekniğin ya da bir tasarım probleminin ele alınması ile sınırlıdır.

Genellikle sınırlılık olumsuz bir anlam verse de çalıştayların etkililiği genellikle bu sınırlılıklarından gelmektedir. Çünkü kısa sürede, az bireyle bir konu üzerinde oldukça yoğun biçimde çalışma şansı elde edilir.

Dezavantajlar:

Zaman, ekipman ve mekan açısından pahalı olabilir. Sağlık ve güvenlik koşullarına dikkat edilmelidir. Öğretmen eğitim sürecinin kontrolünü kaybedebilir (Reece ve Walker, 1997).

Öğrenilmesi gereken teknik bilgileri eksik almak veya öğrencinin gerekli alt yapıyı almadan bir üst seviyeye atlamaya çalışması gibi dezavantajları olabilir. Öğrenci birbirinden bağımsız olarak edindiği öğrenimler arasında bağlantı kuramayabilir. En tehlikelisi ise öğrencinin can güvenliği tehlikeye düşebilir.

Süre:

Kısa süreli ve yoğun etkinlikler olarak tanımlanan çalıştaylar yarım gün ile üç hafta arasında değişen bir aralıkta gerçekleştirilebilir. Çalıştaylar tek bir oturumdan oluşabileceği gibi, belli zaman aralıkları ile birbirini takip eden birden fazla oturum şeklinde de planlanabilir. Yürütücünün konunun ve çözülecek tasarım probleminin yoğunluğuna göre süreyi oldukça dikkatli bir şekilde hesaplaması gerekmektedir. Sürenin çok kısa ya da uzun belirlenmesi çalıştaydan istenen verimliliğin alınamamasına neden olabilir.

Çalıştayın süresi kısaltıkça çalışmanın yoğunluğu artar. Aynı zamanda, sürenin kısa olması, daha fazla insanın katılabilmesine imkan verir. Uzun süreli çalıştaylarda ise çalışmanın konferans, gezi ve panellerle desteklenmesi daha olanaklıdır (Yürekli ve Yürekli, 2004).

Konu:

Çalıştaylar belli bir kavram, tasarım problemi ya da eğitim sorunu üzerine kurulabileceği gibi bir teknik beceriyi kazandırmak ya da bir yöntemin öğretilmesi amacıyla da gerçekleştirilebilir.

Usta-çırak ilişkisi içerisinde ele alınabilecek teknik çalışmalar, belirli bir "usta"nın nasıl tasarladığını görmek amacıyla öğrencilerin kendi isteği ile katıldığı etkinlikler olması yönünden örgün eğitimdeki atölyelerden ayrılmaktadır (Ciravoğlu, Şubat 2001).

Mekan:

Çalıştayların düzenlendikleri mekanlar ve yerler büyük ölçüde belirleyicidir. Bazı durumlarda yaşanan çevre farklı şekillerde kullanılırken, bir çok durumda ise yaşanan çevreden uzakta, alışılan sisteme ve düzene tamamen yabancılaşan bir yerde 'izole' edilmiş bir kamp havası içinde çalışılmaktadır (Yürekli ve Yürekli, 2004).

Çalıştayların gerçekleştirildikleri mekanlar en az konuları kadar farklılaşabilmektedir. Genellikle üniversitelerin atölye, stüdyo ve laboratuvarlarında yararlanılmakla birlikte, bir şehrin sokakları da çalıştay alanı olarak kullanılabilir. Çalıştay mekanı seçilirken uygulamanın gerektirdiği teknik ekipmana ulaşılabilirlik, kişi sayısı, yaş grubuna (çocuk ya da yaşlı) uygun mobilyaların bulunması, katılımcıların can güvenliğinin sağlanması gibi konular göz önünde bulundurulmalıdır.

Katılımcılar:

Çalıştaylarda katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalıştaylar çoğunlukla tüm öğrencilerin katılımına açık olduğu gibi sadece başarılı ve yetenekli öğrencileri davet yöntemi ile katılımcı kabul eden organizasyonlar da vardır. Ancak her halukarda katılımcılar katılmak istedikleri çalıştayı kendi ilgi alanlarına göre tercih etmektedirler. Bu da oldukça istekli ve motive olmuş bir katılımcı profili ile karşılaşmamızı sağlar. Katılımcının konu ile ilgili altyapıya sahip olması çoğunlukla beklenen bir durum olmakla birlikte her çalıştay için zorunlu değildir. Çalıştayların geneli sadece öğrencilere yönelik gerçekleştirilmekle birlikte, sektör çalışanlarının, yeni mezunların, eğitimcilerin ya da sadece konuya ilgi duyan kişilerin katılımcı olabileceği çalıştaylar da gerçekleştirilmektedir. Katılımcıların farklı okullardan hatta ülkelerden olmaları ise çalıştayın çok kültürlü bir yapıda gerçekleşmesi açısından istendik bir durumdur.

Çalıştaylar gibi katılımcı odaklı eğitim yöntemlerinde, tartışmalar, grup çalışmaları, simülasyonlar, oyunlar, örnek çalışmaları ve çeşitli yaratıcı modüller aracılığıyla, katılımcıların kendi bilgilerinden yola çıkarak çeşitli konularda öğrenmelerini kolaylaştırmak amaçlanmaktadır. Bu tarz eğitimlerin daha etkin ve kalıcı sonuçlara neden olmalarının yanı sıra, öğrenim sürecinde tek bir fikir ve mutlak bilginin hakimiyeti yerine, çeşitliliklerin ortaya çıkmasına imkan sağlamaları nedeniyle bilgi akışı ve paylaşımı konusunda büyük önem taşıdıkları söyleyebilir. Bunlara ek olarak örgün eğitimin bireyci ve sıkıcı yönlerine karşın, bu tarz eğitimin grup çalışmalarına dayanması ve eğitimi eğlenceli bir sürece dönüştürmesi, amaca yönelik motivasyonların yüksek tutulmasına sebep olmaktadır (Sadri ve Sadri, 2010).

Bu görüşü destekler nitelikte pek çok çalıştay katılımcısı çeşitli platformlarda kazandıkları deneyimlerden çok mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Gazi Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen Avrupa mimari kış okulu projesine katılan öğrencilerle yapılan röportajda öğrenciler çalıştay deneyimini çok yönlü, ilham verici, muhteşem, yaratıcılığı arttırıcı v.s olarak nitelendirmişler ve tasarımda yeni bakış açıları geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Yahşibey ve Grafist çalıştaylarına katılan öğrenciler de gerek kişisel blogları gerekse facebook üzerinden yaşadıkları deneyimleri paylaşmışlar, kısa sürede edindikleri arkadaşlıkları devam ettirmek için gruplar kurmuşlardır.

Yürütücüler:

Yürütücüler belirlenen çalıştay konusunda ön hazırlık yaparak, bilgi ve deneyim sahibi olmalarının yanı sıra bu kısa süreçte öğrenci motivasyonunu yüksek tutmaya özen göstermelidir. Çalıştayların problem çözme yöntemleri açısından yetkin bir yürütücü eşliğinde gerçekleşmesi

önemlidir. Bu yüzden profesyonel deneyimi olan tasarımcıların sahip olduğu uygulama deneyimi öğrencilerin problem çözümüne katkı sağlayacak ve öğrencilere farklı bir bakış açısı getirecektir (Canoğlu, 2011). Yürekli'ler de bu tarz etkinliklerde yürütücüye aslında ne kadar çok görev düşüğünü vurgulamışlardır; yürütücü, daha geri planda gözükmeyle birlikte, konuya daha hakim, daha yetkin, daha esnek, daha dikkatli olmalıdır. Yaygın eğitim yöntemlerde, çalışmanın gideceği yön çeşitlendiği ve katılımcıların kişiselliklerini ortaya koymaları ile belirsizlik arttığı için, eğitimle ilgili farklı stratejilerin önceden belirlenmesi ve ön hazırlıkların daha detaylı yapılması önemlidir. Yaygın eğitim, eğitim olmaktan çıkıp sadece eğlence haline dönüşmemelidir (Yürekli ve Yürekli, 2004). Bunun yanında çalıştaylar sadece katılımcıların değil yürütücülerin de farklı tecrübeler edinebilecekleri, kendilerine, mesleklerine ve öğrencilerine yeni bir bakış açısı geliştirebilecekleri ortamlar yaratmaktadır.

Örneğin Dr. Gasco gerçekleşen atölye çalışmalarının çok değerli, çeşitli ve verimli olduğundan, ancak kendisinin mesleği adına başlıca kazanımının yaptığı işi yeniden ve daha güçlü kavramak olduğunu söylemiştir. Ayrıca tasarım sürecinin, diyalogun ve karşılıklı iş birliğinin ortak bir meyvesi olduğunu anlamasının yanı sıra takım çalışmasının değerini de görmesini sağladığını aktarmıştır (Gasco, 2009). Çakmaklı (1991), "Çalıştay 91 İstanbul" makalesinde, eğitim süreci içinde Türk ve Alman öğrencilerin bir arada güncel problemlere yönelerek karşılıklı bilgi alışverişi içinde ortak çözümler üretebilmelerinin yanında, eğitmen olarak da kişisel deneyim ve araştırmaları öğrencilerle uygulayarak-tartışarak sınama olanağı bulduğunu belirtmiştir. Bir başka makalesinde ise (1992), "edindiğimiz tecrübeler bizlere doyumsuz deneyim ve bilgiler sunan bunun gibi çalışmaların gerekliliğini göstermiştir" diyerek bu tarz etkinliklerin eğitimciler açısından da önemini vurgulamıştır.

Düzenleme:

Çalıştaylar büyük çoğunlukla müfredat dışı etkinlikler olarak gerçekleşir. Çok yaygın olmamakla birlikte bazı öğretim üyeleri dönemlik ders programlarına çalıştay etkinlikleri ekleyebilir, bazı üniversiteler yaz/kış okulu şeklinde düzenledikleri çalıştaylara katılan öğrencilerin transkriptlerine bu etkinliği akademik kredi olarak tanımlayabilirler.

Genellikle katılım ücreti çok düşük tutulan ya da olmayan çalıştaylar, projeler, sponsorlar ya da kurumlar destekli finanse edilebilir. Çalıştayları düzenlenişi açısından incelediğimizde, bu etkinliklerin aşağıdaki şekillerde yapılandığı görülmektedir:

- öğretim üyeleri tarafından
- resmi kurumlar tarafından
- şirketler ve müzeler tarafından
- kar amacı gütmeyen sivil kuruluşlar ve dernekler tarafından
- öğrenci gönüllülüğü ve aktivizmi ile
- ya da bunların bir kaçının ortak olduğu etkinlikler şeklinde düzenlenebilir.

Öğrencilerin düzenlediği organizasyonlar, kendi gereksinimlerinden yola çıktıkları ve bir araya gelip eğitim sürecini değerlendirmeleri açısından özel bir yere sahiptir, öğrenciler düzenledikleri çalışmalarda stüdyolarını kendileri açabilmekte ya da kendi seçimleriyle stüdyo yürütücüsü davet edebilmektedirler (Ciravoğlu, Şubat 2001). Çalışmanın devamında farklı organizasyon yapılarına örnek olarak, Türkiye’de gerçekleştirilen önemli çalıştaylardan bazıları tanıtılmıştır.

Yahşibey Tasarım Çalışmaları

Emre Senan Tasarım Vakfı, sadece Yahşibey Tasarım Çalışmaları (Emre Senan “çalıştay” kelimesi yerine “tasarım çalışması” tabirini kullanmayı tercih ettiğini belirtmiştir.) projesine odaklanmış kar amacı gütmeyen bir vakıftır.

Görsel 1. Yahşibey Tasarım Çalışmaları logosu

2006 yazında Yahşibey köyünde başlatılmış ve 2009 eylül ayına kadar 20 proje çalışması gerçekleştirilmiştir. 41’i yurtdışından toplam 229 seçkin öğrencinin ve 28 proje lideri tasarımcının katılımıyla 11 grafik tasarım, 6 mimarlık ve 3 endüstri tasarımı projesi yönetilmiştir.

Görsel 2. Yahşibey çalışma ortamından görüntüler

Yahşibey Tasarım Çalışmaları'nın temel felsefesi "uluslararası tasarım eğitime ve tasarım kültürüne" katkı sağlamaktır. Her yaz on beşer günlük altı çalışma döneminde Türkiye ve dünyada mimarlık, grafik, moda, endüstri ürünleri tasarımı gibi tasarım disiplinlerinden birinde öğrenim gören öğrenciler arasından seçilen on öğrenciye uluslararası nitelikteki ustalarla çalışma ve birlikte üretme fırsatı verilmektedir. Amaç, tasarım konuşmak, tasarım üretmek, hatta tasarım problemleri yaratmak ve onları çözmeye kalkışmak; sosyal, siyasal, ekonomik ve ekolojik ilişkiler bütününde tasarımcının sürdürülebilir bir geleceğe nasıl katkıda bulunabileceğini tartışmaktır. Sadece Türkiye'de değil, dünyanın farklı yerlerinde yaşayan, aynı coğrafyayı paylaşan ülkelerin tasarımcılarını, tasarım eğitimcilerini ve öğrencilerini bir iletişim disiplini olan tasarımın çevresinde bir araya getirerek, evrensel ölçekte, etkileşimlerini sağlamak, disiplinlerarası ilişkiyi kıskırtmak, bir nitelik artışı sağlamaya çalışmak ve bu çalışmalara katılan her öğrencinin mesleki kimliklerinin oluşmasına olumlu katkılar yapmak hedeflenmiştir (Senan ve Güven, 2010).

Grafist

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarım Bölümü'nün düzenlediği "Uluslararası Grafik Tasarım Günleri", kısa adıyla "Grafist", Türkiye'deki grafik tasarım mesleğine ve eğitimine katkıda bulunmak, Türk grafik tasarımcılarını, tasarım eğitimcilerini ve öğrencilerini dünyadaki önemli tasarımcı ve kurumlarla buluşturmak amacıyla, Uluslararası Grafik Tasarım Kuruluşları Konseyi: ICOGRADA'nın bölgesel bir pilot projesi olarak gerçekleştirilmektedir.

Görsel 3. Grafist logosu

1997 yılında MSGSÜ, GSF, Grafik Tasarım Bölümü ve Tel Aviv'deki Tasarım Eğitim Merkezi (vital) adlı okul arasında gerçekleştirilen kardeş üniversite antlaşmasının, Türkiye'deki bir haftalık programı olarak başlayan Grafist yıllar içinde Augsburg Tasarım Yüksek okulu (Almanya), Münster Tasarım Okulu (Almanya), Moskova Güzel Sanatlar Akademisi, Brighton Üniversitesi (İngiltere), Lübnan Notre Dame Üniversitesi, Lübnan Amerikan Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Maltepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nden katılan grafik tasarım bölümü öğrencileriyle birlikte, geniş katılımlı ve etki uyandıran bir organizasyona dönüşmüştür (Niyazioğlu, 2007).

Grafik tasarımın ele aldığı, sosyal, siyasal, ekonomik, ve ekolojik ilişkiler bütünü, sergilerindeki işler, seminerlerinde paylaşılan düşünceler ve atölye çalışmalarında üretilen projeler

üzerinden analiz etme fırsatı sunan Grafist, görsel iletişimin yerel üretimlerini ve uluslararası normlardaki güncel yönelişlerini yansıtmaktadır. Grafist on yıl boyunca ABD, Almanya, Avusturya, Belçika, Çin, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İsrail, İsviçre, İtalya, Japonya, Kore, Lübnan, Rusya, Yunanistan, Uruguay, gibi pek çok ülkeden grafik tasarımcıya ve tasarım öğrencisine ev sahipliği yapmıştır. Grafist'in amacı "tasarım konuşmak, tasarım üretmek, hatta tasarım problemleri yaratmak ve onları çözmeye çalışmak, sosyal, siyasal, ekonomik ve ekolojik ilişkiler bütününde tasarımcının sürdürülebilir bir geleceğe nasıl katkıda bulunabileceğini tartışmaktır". Sadece Türkiye'de değil, dünyanın farklı yerlerinde yaşayan, aynı coğrafyayı paylaşan ülkelerin tasarımcılarını, tasarım eğitimcilerini ve öğrencilerini bir iletişim disiplini olan tasarımın çevresinde bir araya getirerek, evrensel ölçekte, etkileşimlerini sağlamak, disiplinlerarası ilişkiyi kışkırtmak, bir nitelik artışı sağlamaya çalışmak ve bu çalışmalara katılan her öğrencinin mesleki kimliğinin oluşmasına olumlu katkıda bulunmaktır (İzer, 2011).

Görsel 4. Grafist çalışma ortamından bir görüntü

Uluslararası grafik tasarım dünyasının ustalarıyla, ileride bu mesleği yapacak olan tasarımcı adaylarını bir proje merkezinde buluşturma, düşünce alışverişlerini sağlama, yurtiçi ve yurtdışından katılan tasarım öğrencilerini, ortak proje üretimlerinde örgütlenme amaçlarını taşıyan atölye çalışmaları, katılan öğrencilerin eğitim formasyonuna önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Dört gün boyunca süren atölye çalışmaları, öğrencilerin iş üretirken bakış açısı ve uygulama teknikleri konusunda kendilerini geliştirmeleri, yapılan diğer çalışmaları gözlemlemeleri ve sunun gününde işlerini tüm katılımcı tasarımcılar ve öğrenciler önünde sunmaları açısından da yararlıdır (Niyazioğlu, 2007).

Genç Beyin Fırtınası

Dokuz Eylül Üniversitesi Grafik Bölümü tarafından, bölüm öğrencilerinin gelecekteki ekip arkadaşlarıyla buluşturulması amacıyla düzenlenen etkinlik, aldıkları eğitimden dolayı farklı dilleri konuşan öğrencilerin, ortak bir görsel iletişim tasarımı projesi gerçekleştirmelerini hedeflemektedir (Güler, 2007). Temel amaç birbiriyle daha önce karşılaşmamış öğrencilerin hayata atılmadan dış dünyayı tanıması ve oluşan sinerjiyle fikir ve proje üretebilmelerini sağlamaktır. (<http://gsf.deu.edu.tr/gencebeyinfirtinasi/GBF14/Site/gbfnedir.html>)

Görsel 5. Genç Beyin Fırtınası logosu

2001 yılından bu yana kesintisiz her yıl düzenlenen Genç Beyin Fırtınası, tek günlük yarışma ve bu yarışmanın yarım günlük sunuşu şeklinde başlamış, altıncı Genç Beyin Fırtınası'ndan bu yana etkinlik kapsamına atölye çalışmaları da alınmıştır (http://gsf.deu.edu.tr/gencebeyinfirtinasi/httpdocs/GBFX_TANITIM.pdf).

Görsel 6. Genç Beyin Fırtınası çalışma ortamından bir görüntü

Her yıl Nisan ayı içerisinde düzenlenen etkinlik bir hafta boyunca, seminerler, atölye çalışmaları, genç beyin fırtınası yarışması, sergiler ve diğer çeşitli projelerden oluşmaktadır. 2015 yılında on beşincisi düzenlenmiştir.

bi'sürü

'bi'sürü' öğrenci mimarlığa dair alışlageldik yöntemlerden uzaklaşıp video, fotoğraf, müzik, dans vb. alanların yöntemleriyle algıları genişletip, bir yandan da güncel mimari politikaları tartışmak için 2011 Aralık ayında "Bir Cinnet Her Şeyi Çözer" diyerek YTÜ Mimarlık Fakültesi koridorundaki ilk işine imza atmışlardır (Sevinç, 2012).

bisürü

Görsel 7. bisürü logosu

Yayınladıkları manifestoda verimsiz olduğuna inandıkları her şeyin, eğitimin başında belki isteyerek belki de yanlışlıkla onlara vaat edilen, eğlenceli, farklı alanlarda/anlamlarda derinliğin sağlanabildiği, tekdüzelikten uzak olan çizgiden sapılmasına sebep olduğuna inandıklarını, farklılıklardan uzaklaştıklarını ve sıradanlaştıklarını hissettiklerini ve bundan sıkıldıklarını belirtmişlerdir. Üniversitenin, bireylerin sorgulayarak eğitildiği, eğitimin talep edildiği ortam olduğunun ve bu standartların sağlanamadığı üniversite ortamında sağlıklı eğitimin söz konusu olamayacağını söyleyen grup, şikayetin ve sadece sözlü söylemlerin ötesine geçip, çözüm üretme amacı ile talep eden rolünü üstlenmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Alternatifsiz eğitim sığılığı doğurur, biz derinleri deneyimlemek istiyoruz diyen öğrenciler grubun varlık sebebini yalnızca mimarlık eğitiminde değil, bütün eğitim sisteminde eleştirilecek sayısız şey varken sadece sözlü eleştiriyle yeterli farkındalığın oluşturulamayacağı kaygısı, alternatifin üretilmesi gerektiğinden bahsetmenin yetmeyeceği bilinciyle bisürü, alternatifi sorgulamak ve sunmak olarak belirlemişlerdir (<http://bisuru.tumblr.com/post/15695660248/bisuru-manifesto>) Grup Aralık 2011 – 2014 yılları arasında pek çok farklı disiplinde çalıştaylar, sergiler ve etkinlikler gerçekleştirmiştir.

Görsel 8. bisürü çalışma ortamından bir görüntü

Öğrencilerin düzenlediği organizasyonlar, kendi gereksinimlerinden yola çıkmaları ve bir araya gelip öğrenim sürecini değerlendirmeleri açısından özel bir yere sahiptir (Ciravoğlu, Şubat 2001). Bisürü de bu açıdan oldukça değerli bir oluşum olmuştur.

Kayıtdışı

Kayıtdışı Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde öğretim üyesi, ve çoğunluğunu öğrencilerin oluşturduğu Eylül 2007'de bir araya gelmiş, tasarım ve eğitiminin formel/ durağan yapısının dışındaki olanakları araştıran bir platformdur (Ciravoğlu, 2009).

Görsel 9. Kayıtdışı logosu

Mimarlık Fakültelerinin çok fazla içine kapandığını ve bunun dışına çıkmak gerektiğini düşünen ve bu niyetle birtakım etkinlikler yapmaya soyunan grup içe dönük olma durumunu sorgulamak ve müfredatın dışında bir şeyler yapmak, yaygın eğitimi deneyimlemek, bunun için de mimarlık odaklı ancak farklı disiplinlerin de katıldığı bir tasarım haftası düzenlemek, bir araya gelmek, tartışmak, üretmek, sorgulamak ve özetle kabuğumuzun dışına çıkmak niyetiyle oluşmuştur. “Her şey müfredatta tanımlı, derslerin içeriğinden sürelerine kadar kayıt altında olan bir eğitimimiz var. Fakat biz bunun dışında da bir dünya olduğunu ve dışındaki bu dünyanın çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu yüzden kaydın dışına çıkmak ve dışarıda, başka ortamlarda üretilenlerin de –burada sadece mimari pratik hayatından bahsetmiyoruz- farkına varmak ve onlardan beslenmek gereğini hissediyoruz. Pek çok akademisyen, öğrenci, mimar, sanatçı ile kurumsal olmayan, daha serbest, daha rahat, resmiyetten uzak bir ortamda bir araya gelmek, beraber üretmek istiyoruz.” Diyen Ayşen Ciravoğlu, Kayıtdışı'nın böylesi bir buluşma için bir platform arayışı olduğunu belirtmiştir (Ciravoğlu, Çiftçi ve Akipek, 2008).

Görsel 10. Kayıtdışı çalışma ortamından bir görüntü

2012 yılına kadar faaliyetlerini devam ettiren platform Kayıtdışı 01- yer(siz)leşme, Kayıtdışı 02-liminal, Kayıtdışı 03-doku[n], Kayıtdışı 04-anomi temaları ile düzenledikleri tasarım hafta-

larında her sene disiplinlerarası onlarca wokshop, tartışma grupları, sergiler ile binlerce kişiye ulaşılmıştır.

Gazi Kış Okulu

2003-2006 yılları arasında müfredat dışı olarak 4 kez düzenlenen Kış Okulu etkinlikleri, gerek Türkiye'deki, gerekse de Avrupa'daki mimarlık okulları tarafından ilgiyle karşılanmıştır. Etkinliklerin eğitim programı ve içeriği, ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılarda sunularak tartışılmış ve beğeni topladığı görülmüştür. Bu noktadan hareket edilerek Kış Okulu modeli geliştirilmiş ve "EWSAD" (European Winter School in Architectural Design) projesine dönüştürülmüştür. 2007 yılında 3 yıllık bir proje olarak desteklenmeye başlanan EWSAD, Türkiye ve Gazi Üniversitesi için ilk ve tek Erasmus-IP projesi olma özelliğini taşımaktadır. Proje, 10 farklı Avrupa ülkesinden 10 farklı mimarlık okulunun ortaklığı sağlanarak hazırlanmış, 2007 yılında başvurusu yapılarak destek alan proje, her yıl başvurusu, ortak kurumları, çalışma yeri ve bütçesi yenilenerek EWSAD 2007, EWSAD 2008, EWSAD 2009 başlıklarıyla yinelenmiştir. 2007 yılından başlayarak Kış Okulu'nun bir seçmeli ders olarak Mimarlık Bölümü ders programıyla bütünleşmesi sağlanmıştır (Karabaş, 2009). M389 Kış okulu seçmeli dersi, her ders yılının birinci ve ikinci dönemleri arasındaki yarıyıl tatili içinde gerçekleştirilmektedir. Ders 8-12 adet tasarım stüdyosundan oluşmaktadır. Öğrenciler eğitim süreleri boyunca M398 seçmeli dersine katılabilmekte, ancak sadece bir kez kayıtlarına ekleyebilmektedir. 2 kredi/saat ve 3 AKTS (ECTS) değerindeki seçmeli ders, 2 hafta süreli, 6 saat/gün çalışma yoğunluğuna sahiptir. Başarısız ya da devamsız öğrencilerin ders notu öğrencinin kaydına eklenmemekte, böylece öğrencilerin dönem içinde başka bir seçmeli ders alma hakkı sürmektedir (Çağlar ve Dinç, 2007). Projenin bir ders modülü halinde uygulamaya sokulması, projeye, nitelik ve süreklilik açısından çok olumlu katkı sağlamıştır (Boyacıoğlu, 2009).

Görsel 11. EWSAD çalışma ortamından bir görüntü

Aynı anda pek çok proje yöneticisi ve asistanıyla birlikte hem Türkiye hem de Avrupadaki pek çok üniversiteden katılan mimarlık öğrencileriyle aynı anda farklı mekan ve tasarım problemlerine yoğunlaşan çalıştayların düzenlendiği projenin genel amaçları ise şu şekilde belir-

lenmiştir: Farklı olanla yan yana gelmek, onu dinlemek, anlamak, kendini anlatmak; çizim ve maket dilini kullanmak ve bu dillerden her bir bireyin farklı çıkarımlar yapabildiği durumlara tanık olmak; farklı bir hoca ile çalışmak, ondan yeni şeyler öğrenmek, zaten biliyor olduklarının yeni bir dille ifadesine tanık olmak; diğerleri ile etkileşim neticesinde kendinin, kurumunun ve ülkenin nerede bulunduğu farkındalığını yaşamak; farkındalığın bir uzantısı olarak gelecek için planlar yapmak, dostluklar, arkadaşlıklar, bağlantılar inşa etmek (Dinç, 2009).

İstanbul Modern – Eğitim

İstanbul Modern Eğitim Bölümü, modern ve çağdaş sanatı hemen her yaş grubundan ve kesimden izleyiciyle samimi bir ortamda buluşturup, anlaşılabilirliğini artırarak herkes için erişilebilir kılarken, ziyaretçiler, sanatçılar ve sanat dünyasının tüm aktörleri için kamusal bir eğitim ve paylaşım platformu oluşturmayı amaçladığını belirtmiştir.

Görsel 12. İstanbul Modern Eğitim logosu

“Okul programları”, “Gençlik Programları”, Yetişkinlere yönelik “Sizin Perşembeniz – Sanatçı Atölyeleri” gibi programların altında geniş bir kesime ulaşan ücretsiz çalıştayların yanında “7-12 Yaş Yaz Sanat Atölyeleri”, “Hafta sonu Çocuk Atölyeleri”, “Ailece Sanat” gibi çocuk ve ailelere yönelik ücretli atölyeler de gerçekleştirilmektedir. Ayrıca dezavantajlı sosyal gruplar ile bedensel ve zihinsel engelli çocuk, genç ve yetişkinler için “Anne çocuk sanat atölyesi”, ”Dokunduğum Renk”, “Buluşma” ve “Gezici Eğitim” gibi özel eğitim programları tasarlayıp uygulamaktadır. İstanbul Modern, bu kapsamda farklı kurumlarla işbirliği yaparak, eğitim hizmeti sunulacak grubun durumuna özel hazırladığı eğitim programlarıyla farklı sosyal gruplardan gelen ziyaretçilerine bir paylaşım ortamı sunmaktadır (http://www.istanbulmodern.org/tr/egitim/istanbul-modernde-egitim_380.html).

Görsel 13. İstanbul Modern çalışma ortamından bir görüntü

+1T Gazete Tasarım Günleri

2015 yılında onuncusu gerçekleşen +1T Gazete Tasarım Günleri'nin temel amacı gelecekte daha doğru ve daha estetik gazetelerin tasarlanmasıdır. "Bilgi çağında iletişimin ulaştığı seviye ve imkânlar, gazete okurunun beklenti ve alışkanlıklarını da ciddi anlamda etkiliyor. Bu nedenle habere olan ihtiyaç hem arttı hem de hız kazandı. Bu hızla değişen ve kendini yenileyen iletişim ortamında bilgiyi geleneksel yöntemlerle sunmak ne etkili, ne hızlı, ne de doğru bir yaklaşım... Hal böyleyken haberin evrensel formülü 5N 1K'nın (ne? ne zaman? nerede? nasıl? neden? kim?) bu gelişmelerden etkilenmemesi düşünülemez. Çağın temel iletişim araçlarının, görsel dili bütün imkânlarıyla kullandığını düşünürsek artık geleneksel formüle (5N 1K'ya) 'Tasarım'ı eklemenin zamanı geldi denebilir (<http://www.arti1t.com/index1.php?year=2015&p=content&cl=nedir&l=nedir>).

Görsel 14. +1T Gazete Tasarım Günleri logosu

Sektörde yaşanan değişimin daha iyi sonuçlar doğurması için bu eğitimler çok önemli. Zira yetişmiş eleman sayısı değişimin hızıyla doğru orantılı değil. Bu açığın kapanmasında eğitim kurumlarının yanı sıra basın kuruluşlarına da büyük görevler düşüyor." Görüşleri ile yola çıkan Zaman Gazetesi Tasarım ve Yayın ekibi, çözüm olarak +1T Gazete Tasarım Günleri'ni organize etmiştir. Bir hafta süren etkinlik Dünyadan ve Türkiye'den pek çok önemli isimle geleceğin gazete tasarımcısı adaylarını seminerler, çalıştaylar, sergiler, yarışmalar, portfolyo değerlendirme, söyleşiler, belgesel gösterimleri yolu ile bir araya getirmektedir. Sadece öğrenci ve yeni mezunların başvurularını kabul eden etkinlik, haberi oluşturan yazı, fotoğraf, grafik, renk gibi tasarım unsurlarını hem tek tek hem de bütüncül bir bakış açısıyla ele almakta ve bir haftalık programda haber – tasarım ilişkisi masaya yatırmaktadır (<http://www.arti1t.com/pdf/2014.pdf>).

Görsel 15. +1T Gazete Tasarım Günleri çalışma ortamından bir görüntü

Hacettepe Grafik Tasarım Çalıştayı

Grafik Tasarım Eğitiminde çok yönlü araştırma ve irdelemeyi -dolayısıyla- niteliği ve hedefleri yükseltmeyi özendirmek, daha kısa sürede daha üst düzey tasarımlar çıkarabilme, etkileşim, düşünce paylaşımı ortamını yaratmak amacıyla Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümünün 2009 yılında birincisini gerçekleştirdiği grafik tasarım çalıştaylarının dördüncüsü 2016 tarihinde düzenlenmiştir.

Görsel 16. Hacettepe Grafik Tasarım Çalıştayı logosu

Her geçen gün sanat, tasarım ve iletişim evrenindeki önemi daha da artan Grafik Tasarım / Görsel İletişim Tasarımı alanlarında eğitim ve öğretim hizmeti veren yükseköğretim kurumlarının öğrenci ve öğretim elemanları ile söz konusu alandan profesyonelleri buluşturarak, söyleşi, panel ve atölye çalışmaları gerçekleştirmek; grafik tasarım eğitimi ve üretimi ile ilgili sorunların tartışıldığı üst düzeyde iletişim ve paylaşım ortamları yaratmak; bu süreçte ortaya konan yapıtlar ile bir grafik tasarım arşivi oluşturmak hedeflenen etkinlikte, alanında uzman kişiler tarafından eş zamanlı olarak gerçekleştirilen pek çok çalıştay yürütülmektedir (<http://hacettepegrafikcalistay.blogspot.com.tr/>).

Görsel 17. IV. Hacettepe Grafik Tasarım Çalıştayı çalışma ortamından bir görüntü

Tasarım Eğitiminde Çalıştayların Önemi

Kendi içine kapanan ve çağın getirdiği yeniliklere sırtını dönmüş, hantal bir kurumsallığın içine sıkışıp kalmış sanat kurumları, şu an için geleceğe ilişkin bir umut vermekten uzak görünmektedirler. Kuşkusuz bunun sebeplerinden biri de, devlet üniversitelerinin, tümüyle özerk bir yapıda hareket edememesinden kaynaklanmaktadır. Sınırları belirlenmiş kalıpların içinden daha esnek modeller yaratma istemi, ancak sisteme ilişkin yönetmelikleri zorlamak anlamına geliyor ki, bu da her zaman tercih edilebilecek bir durum değil. Böylece radikal değişimlerin bir anda yapılması ya da yapısal birtakım değişimlere gidilmesi çok da kolay görünmemektedir (Şahiner, 2002). Bu noktada çalıştaylar tasarım eğitimin güncellenmesi ve bilgi çağına uygun hale gelebilmesi için önemli bir çıkış noktası sağlamaktadırlar. Müfredatta radikal değişikliklerin yapılması bürokratik açılardan zorlayıcı olsa da çalıştaylar kısa süreli, ucuz, müfredat dışı etkinlikler olması ve hemen her konuda düzenlenebilmeleri nedeniyle tasarım eğitiminin zenginleştirilmesi için çok önemli etkinliklerdir. Bunun yanında çalıştaylar yapıları gereği de örgün eğitimde verilmesi zor olan pek çok becerinin ve özelliğin kazandırılması açısından da çağımız tasarımcısının eğitimi için oldukça gereklidir.

Gasco (2009), *Tasarım Atölyelerini Deneyimlemek* adlı makalesinde kendisinin proje yöneticisi olduğu deneyiminden yola çıkarak çalıştayların her zaman radikal değişiklikler empoze eden eşsiz atmosferlerinden ve deneysel yaklaşımlarla geleneksel eğitim arasında bir eşikte bulunmasından bahsetmektedir. Ayrıca çalıştayların kısa zamanda çözülmesi gereken tasarım problemleri ortaya koymasından ötürü öğrencileri hem konularla, hem analizle ilgilenme biçimlerini daha atik bir dizi düşünce ve yöntemle değiştirmeleri gerekmesine yol açtığını eklemiştir. Ortamdaki kültürel bütünleşme (uluslararası doğasına bağlı olarak), diyalog ve karşılıklı güveni kapsayan ilişkilerdeki değişiklikten şu şekilde bahsetmiştir: “Çünkü en başta artık tek taraflı bir ilişki söz konusu değildir (yani bilgi ve görüşlerin öğretmenden öğrenciye aktarımı), ancak daha çok hem bilgi ve kuşkuların, hem de veri ve soruların iş birlikçi bir tasarım bilincinin gelişimini karakterize ettiği ortak bir katkıya dönüşür. Böylelikle, bu formatın olası kıldığı deneysel olanaklara bağlı olarak, alternatif iletişim stratejilerinin test edilmesi, sunulması veya yeni çalışma sistemlerinin oluşturulması gibi araştırama yöntemleriyle eğitim yöntemi genellikle kendisini zenginleştiren sıra dışı nitelikler kazanır” (Gasco, 2009). “Çalıştaylar öğrenciyi özgür bırakarak tasarımına ait kararları kendisinin vermesine olanak sağladığı için yaşanan yaratıcı süreçte öğrenci de projesini daha çok benimseme ve sahiplenme duygusunu ortaya çıkardığı bilinmektedir. Ayrıca çalıştaylar okul dışından katılımcılarla gerçekleştirildiklerinde de öğrencinin öğrenme isteği, motivasyon ve performansının formel stüdyo ortamındakinden daha yüksek olduğu izlenmektedir. Bu tür uygulamaları diğer modellerden farklı kılan özellikleri stüdyo yürütücüsüne doğrudan bağlı olmayan, serbest düşüncüyü geliştiren, özgür ortamlar sunmalarıdır” diyen Usta ve Onur da çalıştayların pek çok önemli özelliğini vurgulamışlardır (Usta ve Onur, 2011). Formel eğitimde kişiye kazandırılması güç olan becerilerin çalıştaylarda oluşturulması mümkündür, çünkü bu etkinliklerde özgür bırakılan öğrenci, çalışmasına ait kararları kendisi vermekte, bu nedenle çalışmasını daha çok benimsemekte ve ona sorumlulukla yaklaşmaktadır. Formel eğitimin içine kolayca giremeyen, enformel eğitimde ise yerini daha

kolay bulan bu yapının desteklenmesi ve geliştirilmesi öğrenciye olduğu kadar eğitimcilerde katkı sağlayacaktır diyen Ciravoğlu alıştayların aynı zamanda eğitimciler açısından da ne kadar önemli olduğuna işaret eden isimdir (Ciravoğlu, Şubat 2001). Sonuç olarak çalıştaylar;

Çok kültürlü bir yapıya sahip olmaları

Diyalog ve karşılıklı güveni kapsayan ilişki yapılarının kurulması

Tasarımda sonuç kadar sürece önem verilmesi

Katılımın gönüllük esasına dayanmasından dolayı yüksek motivasyon sağlaması

Disiplinlerarası çalışmaların yapılması

Notlandırılma baskısının olmaması

Deneysel alışma alanları yaratmaları

Esnek bir yapılarının olması

Problem özme becerisi kazandırmaları

İşbirlikleri oluşturulması

Kısa ve yoğun çalışma ortamının tasarım problemlerine yaklaşımları değiştirmesi

Rekabet yerine grup çalışmasını ve yardımlaşmayı desteklemesi açılarından oldukça önemlidir.

SONUÇ

Bilgi çağı beraberinde; küreselleşme, kültürlerarası geçişlerin hızlanması, hızlı değişimlerin insanlar üzerinde yarattığı psikolojik baskısı, katlanarak artan bilginin hala dikleşmeye devam eden eğrisi, eskiden ayrıcalıklı bir meslek sınıfına ait olan bir dizi uygulamanın artık neredeyse herkes tarafından kolaylıkla benimsenebilmesi, bizleri geliştirecek olan anlamlı bilgilerden popüler olana sürüklenmemiz, tasarımda aynılaşıma, tasarım eğitiminin bilgisayarla özdeşleştirilmesi, yaratıcılığı destekleyecek tasarım adımlarının atlanması, ezberci bir orta öğretim sisteminden gelen ve diploma almaya odaklı öğrenci profili, dört yıllık eğitime sığdırılmayan meslek eğitimi gibi pek çok problemi beraberinde getirmiştir. Bu problemler karşısında endüstriyel çağdan kalma eğitim sistemi yetersiz kalmaktadır. Bilgi çağında eğitimin sistemi; esnek, deneysel, deneyim temelli, problem çözme becerisi kazandıran, bilginin yanısıra bilgiye ulaşmayı öğreten, disiplinlerarası ve eleştirel olmalıdır. Ancak bu özelliklerin tamamının örgün eğitim sistemi ile kazandırılmayacağı pek çok eğitimci tarafından kabul görmüştür. Çağdaş bir tasarımcının sahip olmasını beklediğimiz özelliklerin bazıları ancak yaygın eğitim ortamlarında kazandırılabilir. Bilgi çağının gereksinimlerini karşılayabilecek bütüncül bir tasarım eğitimi sağlayabilmek için çalıştaylar gibi yaygın ortamlar eğitim sistemine entegre edilmelidir. Ancak çalıştaylardan etkin şekilde faydalanabilmek için bu eğitim ortamlarının özelliklerinin eğitimciler tarafından anlaşılması büyük önem arz etmektedir.

Sonuç olarak çalıştaylardan daha fazla ve etkili yararlanabilmek açısından aşağıdaki öneriler sunulabilir;

Kurumlar ve eğitimciler arasında networklerin kurulması oldukça önemlidir. Bu networkler aracılığı ile eğitimciler düzenlenen çalıştaylardan öğrencilerini haberdar etmeli, Çalıştaylar gerçekleştiren kuruluşlar hakkında öğrencilere bilgi verilmelidir. Öğrenciler bu tarz etkinliklere katılmaları için teşvik edilmeli ve çalıştaylara katılan öğrenci sayısı artırılmalıdır.

Çalıştaylar sadece öğrenciler için değil eğitimciler için de oldukça önemli bir yere sahiptir. Harry Cleaver çağımızda akademisyenlerin yaşadığı “yabancılaşma” durumundan bahseder; işlerinden yabancılaşma, ürünlerinden yabancılaşma, terfi, maaş artışı, araştırma fonları ve diğer primler için rekabet içinde olduğu meslektaşlarından yabancılaşma ve en sonunda kendi varlık türlerinden yabancılaşma (Cleaver, 2006). Tasarım ve sanat alanlarına yepyeni açılardan bakmak, bilgiyi keşfetme sürecini demokratik ve eleştirel bir ortamda öğrencilerle paylaşarak kesintisiz bir tasarım sürecinde bir araya gelmek ve sonucunda işbirlikli bir ürün (ya da proje) ortaya koymak eğitimcilerin yaşadığı “yabancılaşma” duygusunun azalmasında etkili olmaktadır. Bu açıdan akademisyenlerin kendi kurumlarında sıklıkla çalıştaylar düzenlemelerinin mesleki açıdan da oldukça faydalı olacağına inanılmaktadır.

Eğitimcilerin üzerine düşen bir diğer sorumluluk ise öğrencilerini yabancı dil öğrenmeleri konusunda teşvik etmeleridir. Bilgi çağında tasarım artık global ve kültürlerarası bir hal almıştır. Bu yüzden öğrencilerin farklı kültürlerden insanlarla çalışabileceği uluslararası çalıştayların önemi hiç olmadığı kadar artmıştır.

KAYNAKÇA

10. Genç Beyin Fırtınası Görsel İletişim Tasarım Günleri Kitapçığı . (tarih yok). Mayıs 3, 2015 tarihinde Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Web Sitesi: http://gsf.deu.edu.tr/gencebeyinfirtinasi/httpdocs/GBFX_TANITIM.pdf adresinden alındı
- Bilen, M. (2002). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- bişürü manifesto. Temmuz 15, 2015 tarihinde <http://bisuru.tumblr.com/post/15695660248/bisuru-manifesto> adresinden alındı
- Boyacıoğlu, E. (2009, Mart-Nisan). *Mimari Tasarım Avrupa Kış Okulu EWSAD 2009*. *Mimarlık Dergisi*(346).
- Canoğlu, S. (2011). *TASARIM EĞİTİMİ VEREN KURUMLARDA PROFESYONEL TASARIMCILARLA*. 1. sanat ve tasarım eğitimi sempozyumu (s. 461-464). Başkent Üniversitesi.
- Ciravoğlu, A. (2009, İlkbahar). *Kayıtdışı ezber bozmayı sürdürüyor*. *Betonart*, 6-7.
- Ciravoğlu, A. (Şubat 2001). *Mimari Tasarım Eğitiminde Workshop-Stüdyo Paralelliği Üzerine*. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ciravoğlu, A., Çiftçi, D., ve Akipek, F. Ö. (2008, Şubat). *Kayıtdışı Üzerine Söyleşi*. *Etkinlik Dosyası*. (C. Erten, Röportaj Yapan) *arkitera.com*.
- Çağlar, N., ve Dinç, P. (2007). *Mimarlık Eğitim Programında Dönüşümün Tasarlanmasına Yönelik Bir Deneyim: Gazi Mimarlık Kış Okulları*. *Kapsayıcı ve Katılımcı Bir Tasarım / Araştırma Projesi Olarak Değişim Çalıştayı*. Ankara: Mimarlık ve Eğitim Kurultayı.
- Çakmaklı, T. (1991). *Workshop 91 İstanbul Tarihi yarımada kıyı şeridi ve bölge tasarımı*. *Yapı Dergisi* (26), 59-70.
- Çakmaklı, T. (1992). *Yaratıcı Kişiliğin Oluşması İçin Bir Yöntem: Atölye Çalışmaları*. *Tasarım Dergisi* (26), 88-98.
- Cleaver, Harry. (2015). *Rupturing the Dialectic: The Struggle Against Work*. Consortium Book Sales & Dist. ISBN,1849352275, 9781849352277
- Dinç, P. (2009, Ağustos). *Avrupa Mimarlık Kış Okulu Projesi (Erasmus/Sokrates IP 8211; Gazi Üniversitesi) Etkinlik ve Başarı Değerlendirmesi*. *Dosya* (15), 15-25.
- Dubberly, H. (2012, Eylül). *İcograda tasarım eğitimi manifestosunu güncellemeye yönelik katkı*. *Yazılar*(120).
- Gasco, G. (2009, Ağustos). *Tasarım Atölyelerini Deneyimlemek Mimarlık Eğitiminin Öteki Yüzü*. *dosya* (15), 36-41.
- Gazete tasarım günleri 2014 kitapçığı. Eylül 8, 2015 tarihinde <http://www.arti1t.com/>: <http://www.arti1t.com/pdf/2014.pdf> adresinden alındı
- GBF nedir? Mayıs 3, 2015 tarihinde Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Web Sitesi: <http://gsf.deu.edu.tr/gencebeyinfirtinasi/GBF14/Site/gbfnedir.html> adresinden alındı
- Güler, T. (2007, mayıs). *Dokuz eylül üniversitesi GSF grafik bölümü: 7. Genç beyin Fırtınası*. *grafik tasarım* (30), s. 10-11.
- Haberin Yeni Formülü 5N1K+1T. Eylül 8, 2015 tarihinde *arti1t* web sitesi: <http://www.arti1t.com/index1.php?year=2015&p=content&cl=nedir&l=nedir> adresinden alındı
- İstanbul Modern'de Eğitim. Haziran 3, 2015 tarihinde İstanbul Modern: http://www.istanbulmodern.org/tr/egitim/istanbul-modernde-egitim_380.html adresinden alındı
- İzer, A. (2011). *Özsöz*. G. O. Komitesi içinde, 15. İstanbul Uluslararası Grafik Tasarım Günleri (s. 7-8). İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları.
- Karabaş, B. (2009). *EWSAD 2009 Hakkında*. 11 11, 2016 tarihinde *Arkitera*: <http://www.v3.arkitera.com/g153-.html?year=&aID=2750> adresinden alındı
- Malouf, D. (2012). *Geleceğin Tasarım Eğitimi*. *Yazılar* (121).
- Niyazioğlu, S. (2007, Nisan). *Dünden Bugüne Grafist*. *Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültürü Dergisi* (7), s. 21-30.
- Özçer, S. (2006, Eylül). *Bir Eğitim ve Öğrenme Metodolojisi Olarak Atölye Çalışmaları*. *HRdergi*.
- Reece, I., ve Walker, S. (1997). *Teaching, Training and Learning - A practical Guide*. Sunderland: Business Education Publishers Limited.
- Sadri, H., ve Sadri, S. Z. (2010, Ekim-Kasım). *İNSAN HAKLARI ODAKLI TASARIM ATÖLYESİ*. *TMMOB Mimarlar*

Odası Ankara Şubesi Bülteni (84), s. 42-43.

Senan, E., ve Güven, Ö. (2010). Yahşibey Tasarım Çalışmaları İlk 20. İstanbul: Emre Senan Tasarım Vakfı.

Sevinç, A. T. (2012, Şubat 28). bi'sürü "Zivanadan Çık"tı. Temmuz 18, 2015 tarihinde arkitera: <http://www.arkitera.com/haber/6940/bisuru-zivanadan-cikti> adresinden alındı

Sönmez, V. (2009). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

Usta, G., ve Onur, D. (2011). BİR TASARIM STÜDYOSU DENEYİMİ: FRAKTAL TASARIM. 1. sanat ve tasarım eğitimi sempozyumu (s. 513-517). Başkent Üniversitesi.

Yürekli, İ., ve Yürekli, H. (2004, Mart). Mimari Tasarım Eğitiminde Enformellik. itüdergisi/a mimarlık, planlama, tasarım, 3(1), 53-62.

<http://hacettepegrafikcalistay.blogspot.com.tr/> 20.06.2017 tarihinde erişilmiştir.